

Aktuální téma

Základní příjem

Nepodmíněný základní příjem pro všechny

**Východisko
z nezaměstnanosti
a nesvobody?**

Sešit 10

Götz W. Werner
Benediktus Hardorp

OBSAH

Götz W. Werner

Aktuální situace	- 2 -
Nechť jí i ten, kdo nepracuje	- 3 -
Co je nepodmíněný základní příjem?	- 3 -
Prostor pro individuální iniciativu nebo „záchytná sociální síť“?	- 4 -
Svobodný společenský řád místo sociálně-státní berličky	- 5 -
Jak je možné financovat základní příjem?	- 5 -
Hospodářské důsledky základního příjmu	- 7 -
Existují alternativy základního příjmu?	- 9 -

Benediktus Hardorp

Cesta k nepodmíněnému základnímu příjmu:	- 10 -
Použitá literatura a adresy internetových stránek	- 12 -

„Bedingungsloses Grundeinkommen. Ein Weg aus Arbeitslosigkeit und Bevormundung?“
© 2006 gesundheit aktiv • anthroposophische heilkunst e.v.
Bad Liebenzell

Na vzniku české verze brožury se podíleli: Daniel Bezányi, Štěpánka Bezányiová,
Jana Broncová, Jitka Černá, Inka Dvořáková, Petra Francová, Lubor Perháč,
Frank Peschel a Alena Sabolová.

V případě dalšího zájmu o toto téma pište na e-mailovou adresu:
zakladniprijem@zlatymost.cz

Originální německý název publikace je „Bedingungsloses Grundeinkommen. Ein Weg aus Arbeitslosigkeit und Bevormundung?“. Přičemž slovo „Bevormundung“ lze přeložit také v tomto smyslu méně užívanými výrazy „poručnickování“ či „mentorování“.

Předmluva

Dnešní Německo se vyznačuje rostoucí nezaměstnaností a stále větší chudobou uprostřed bohaté, plýtvající společnosti. Tento vývoj trvá již několik let. Dosavadní nesmělé reformy tento trend nedokáží zvrátit, namísto odstranění příčin léčí pouze příznaky a vše ještě více komplikují.

„Přibližně pět až šest miliónů Němců žije trvale ve stavu sociální bezmoci“, píše časopis „DIE ZEIT“ 19. října 2006. „Ztratili naději být členy dynamické pracující společnosti (....) Jejich hospodářské výhledy se rovnají nule. Nikdo to tak nechce říci, ale je to tak.“

Ještě více alarmující je současný stav „panující beznadějně normality rezignace“. Politici ve vši vážnosti diskutují o tom, jaké politicky korektní označení se má používat při „hovoru o nepojmenovatelných“! Zvolen byl termín „Prekariát“, který spojuje označení „prekérní“ (pro obtížný, ožehavý) a „proletariát“ (starořímská chudina; dělnictvo, námezdně pracující a nevlastníci výrobní prostředky). Tak se tu úmyslně nově pojmenovává něco, co nemá, nebo nemůže být změněno. Stěží bychom hledali nějaký výraznější projev naléhavé potřeby nových, nosných myšlenek a opravdu účinných reforem.

Cestou z krize by mohla být myšlenka nepodmíněného základního příjmu, doprovázená zásadní reformou daňového systému. (Spolkový prezident Host Köhler, 29.prosince 2005: „Mohli bychom přemýšlet o nějakém druhu základního příjmu.“¹⁾

Prof. Götz W. Werner (zakladatel sítě drogerií DM a vedoucí Interfakultatives Institut für Entrepreneurship na universitě v Karlsruhe) a Dr. Benediktus Hardorp (auditor a daňový poradce, známý četnými publikacemi a bohatými zkušenostmi z oblasti hospodářských i sociálních struktur a závislostí) ideu „Grundeinkommen“ (základního nepodmíněného příjmu pro všechny) již několik let rozpracovávají nedávno dokončený koncept, který slibuje velkou sociální nosnost, zároveň ale vyžaduje radikální změnu myšlení.

Texty sebrané v tomto sešitě mají poskytnout úvod do myšlenky konceptu nepodmíněného základního příjmu. Podrobné informace jsou uvedené v knize pana Götze W. Wenera „Základ budoucnosti: Základní příjem“ (Ein Grund für die Zukunft: das Grundeinkommen“), nakladatelství Verlag Freies Gestesleben a na internetových adresách (viz přehled použité literatury na konci brožury).

Děkujeme autorům za možnost nahlédnutí do rukopisu výše uvedené knihy.

Sabine Phumdorkmai
Bad Liebenzell, říjen 2006

---

¹⁾ citováno podle Schmidt, Enno, v zahajovacím textu k akci dne 1.4.2006 ve waldorfské škole ve Frankfurtu „Das bedingungslose Grundeinkommen. Eine Entwicklungschance für den Menschen und die Arbeit-swelt“ (Nepodmíněný základní příjem. Šance k vývoji pro člověka a svět práce) s prof. Götzem W. Wernerem a Dr. Beneditem Hardorpem (www.archiv-grundeinkommen.de/werner/20060401-ffm.PDF)

Aktuální situace

To, o čem mohly dřívější generace v naší zemi pouze snít, se stalo skutečností: takového kvalitního zajištění zbožím a službami se široké veřejnosti nikdy dříve nedostávalo. Celkově vyrábíme více, než můžeme spotřebovat - žijeme téměř v rajských poměrech – i když ne všichni z toho mají dostatečnou část²⁾.

Pro mnohé lidi jsou tyto poměry vším možným, jen ne rájem, a to především z důvodu rozrůstající se nezaměstnanosti. Ta je ovšem výsledkem těch samých optimalizací, které vedly ke stále lepšímu zajištění lidí při stále nižším množství vynaložené lidské práce. Úspěch našeho tržního hospodářství spočívá přece právě v tom, že jsme vyvinuli postupy a vytvořili stroje, které za nás ve stále větší míře přebírají tu část práce, kterou je možné automatizovat a tím nás od práce osvobozují. Neustále rostoucí počet lidí má však díky tomu stále méně peněz na život a v brzké budoucnosti by se to mohlo ještě přiostrřit. Nutně se objevuje otázka: Je důvodem tohoto nedostatku naše výkonnost, nebo spíše náš zastaralý proces vyměřování příjmů? Proč raději na dnešní nezaměstnanost nepohlížet jako na velký úspěch, jako na důkaz dnešní vysoké produktivity³⁾?

„Práce pro všechny“ – překonaná ideologie⁴⁾

Tradiční placená výdělečná činnost ztrácí pro obživu člověka na významu. Podle Spolkového statistického úřadu uvedlo v dubnu 2006 pouhých 39% dotázaných, že důležitým zdrojem peněz na obživu je jejich vlastní profesní činnost⁵⁾. V Německu žije momentálně 15 milionů lidí (z celkového počtu 82 milionů) z jiných zdrojů: dědictví, sociální dávky a podpora v nezaměstnanosti, práce na černo, nebo je živí někdo další.

Ovšem v politice nadále zůstává nejvyšším cílem hospodářský růst, jehož prostřednictvím má dojít k vytvoření pracovních míst a dosažení „plné zaměstnanosti“. Problémy však nelze řešit stejnými metodami, jež tyto problémy způsobily. Kromě toho – i když to zní paradoxně – nemůže být úkolem hospodářství „vytvářet“ pracovní místa.

Zde začíná být jasné, že cestou ze slepé uličky může být jediná radikální změna myšlení spolu s překonáním dosavadních vzorců myšlení. Do stávajících procesů je nutné začlenit nové poznatky. Z tohoto pohledu vychází požadavek nepodmíněného základního příjmu.

---

²⁾ Werner, Götz W., „Was bringt ein bedingungsloses Grundeinkommen?“ (Co přinese nepodmíněný základní příjem?), Suchy, Bernhard (vyd.), „Was jetzt zu tun ist“ (Co teď musíme udělat), Berlín 2005, (www.unternimm-die-zukunft.de/AusgewählteTexte)

³⁾ podle Hardorp, Benedikturs, „Wir müssen unsere sozialen Einrichtungen neu justieren“ (Musíme nově nastavit svá sociální zařízení“), Das Goetheanum, č.28, 2005, (www.hardorp-schriften.de)

⁴⁾ Werner, Götz, citováno podle interview ve Frankfurter Rundschau „Wir können den Menschen von der Arbeit befreien“ (Můžeme člověka osvobodit od práce), 23.9.2005, (www.unternimm-die-zukunft.de)

⁵⁾ Werner, Götz, citováno v příspěvku „Revolutionär denken, evolutionär handeln (Revolučně myslet, evolučně jednat)“, profil GRÜN“, 6, 2006, (www.unternimm-die-zukunft.de)

Nechť jí i ten, kdo nepracuje

Nejprve je nutné rozdělit pevně zakořeněné spojení práce a příjmu, které způsobilo vysokou nezaměstnanost, a začít o něm nově přemýšlet. Obojí je zdánlivě nezbytně vzájemně propojené v původním, čistě na hospodářský zisk orientovaném, pojmu práce: „Bez práce nejsou koláče“. Ve skutečnosti se však jedná o překonanou společenskou konvenci z dob samozásobování, kterou dnes můžeme pojmut zcela nově: Jednou věcí je náš příjem, který potřebujeme, abychom mohli spotřebovávat a tak uspokojovat své potřeby – druhá věc je naše práce, kterou se zapojujeme do společnosti, abychom mohli přinášet výkony pro druhé. Potřebujeme si uvědomit, že se jedná o dvě zcela rozdílné věci. Předpokladem k takovému myšlenkovému základu je zásadní změna vědomí ohledně našeho vztahu ke společnosti. Takovou změnu myšlení považoval Rudolf Steiner za nutnou již v roce 1906. Označoval ji za hlavní sociální zákon: „Blaho určitého celku spolupracujících lidí je tím větší, čím méně jednotlivec požaduje výnosy svých výkonů sám pro sebe, to znamená, čím více z těchto výnosů odevzdává svým spolupracovníkům a čím více jsou jeho vlastní potřeby uspokojovány ne z vlastních výkonů, nýbrž z výkonů ostatních.“ (...)

**To jinými slovy znamená,
že pracovat pro ostatní lidi
a dosáhnou určitého příjmu
jsou dvě navzájem zcela odlišné věci⁶⁾.**

Co je nepodmíněný základní příjem?

**Nepodmíněný základní příjem je částka,
která bude státem vyplácena každému občanu,
aniž by od něj za to byla očekávána nějaká protislužba.
Nepodmíněný základní příjem je tak základní zárukou,
která přiznává člověku jeho důstojnost.**

Každý občan – dítě, student, výdělečně činný, nezaměstnaný i důchodce – dostane v závislosti na věku pevně stanovenou částku. Tento základní příjem nemusí jednotlivec nijak ospravedlňovat a zdůvodňovat, nemusí prokazovat žádnou potřebnost, ani za něj nemusí poskytovat žádnou sociální práci. Odpadají diskriminující a na správu náročné procedury dokladování nároku. Základní příjem přísluší každému a každému zajišťuje dostatečný příjem pro jeho materiální existenci a kulturní vývoj. Nejedná se o žádné další sociální peníze. Vzniká na základě nového postoje, kterým je nepředpojatý pohled na hlavní hodnotu: svobodu a důstojnost každého člověka.

---

⁶⁾ Steiner, Rudolf, „Duchovní věda a sociální otázka“, GA 34, 1906

Prostor pro individuální iniciativu nebo „záchytná sociální síť“?

Představa, že člověk je od přírody líný a pokud ho strach o vlastní existenci nedotlačí k práci, stráví většinu svého času před televizí nebo si zařídí „pohodlný život“ na Mallorce, je velice rozšířená. Zajímavé je, že ač si toto většina lidí o ostatních myslí, ohledně své osoby tuto představu striktně odmítají. Dnešní situace tomu ve skutečnosti není příliš vzdálená, i bez základního příjmu... Pětina všech zaměstnanců žije ve stavu, že by nejraději podala výpověď⁷. Se svou prací se podle statistik dokáže plně identifikovat pouhá desetina⁷. Pracují výlučně za účelem financování svého živobytí a ne proto, že by se to shodovalo s jejich vlastními schopnostmi a zálibami. Častými následky jsou deprese, syndrom vyhoření, existenční strach, strach z nemoci a ze stáří. Pokud by však byl hospodářský základ života zajištěn prostřednictvím základního příjmu, odpadla by závislost na mzdě. Člověk by byl osvobozený od vykonávání práce výlučně za účelem dosažení příjmů.

Nepodmíněný základní příjem by mladým lidem umožnil vzdělávání a studium bez finanční závislosti na rodičích, zajistil by příjem ve stáří a zjednodušil například odchod z partnerství. To vše by vedlo k uvolnění sociálního klimatu⁸

Vědecké studie potvrzují, že lidé by chtěli pracovat i při tomto základním zajištění. Práce by se stala výkonem přiměřeným osobnímu potenciálu, podávaným na základě svobodné vůle v takovém rozsahu a časovém rámci, jaký by byl považovaný za smysluplný. Pracovní smlouvy by byly flexibilní. Podniky by se musely snažit nabídnout atraktivní pracovní místa. Lidé by byli motivováni, protože by mohli dělat to, co považují za smysluplné.

Získaný čas by lidé mohli věnovat studiu a dalším aktivitám. Také by byli mnohem dříve ochotni zakládat rodiny, protože děti by nepředstavovaly žádné riziko snížení životní úrovně. To by dále mělo pozitivní účinek na demografický rozvoj naší společnosti. Bylo by však také možné, udělat si rok volna a v klidu prožívat kreativní chvíle života. Na takovém základu by se mohly mnohem lépe rozvíjet podnikatelské aktivity, jelikož by s tím nebylo spojené žádné existenční riziko.

Základní příjem umožňuje podávat výkon podle vlastního určení

U základního příjmu se tedy nejedná o obohacení bez výkonu, skutečný výkon by zde měl být tím spíše umožněn. Nezaměstnanost v dnešním smyslu vzniká pouze díky postavení práce a výdělečné činnosti na stejnou rovinu. Práce podle vlastní volby, která není orientována na výdělek, je stejně tolik, kolik je samotných lidí.

Základní příjem nevyklučuje možnost přijmout placenou práci. Většina lidí by chtěla vydělávat víc, než kolik nabízí základní příjem. Neatraktivní práce by však musely být lépe placené. I za špatné pracovní podmínky a pochybné výrobky by se muselo platit víc. Základní příjem by umožnil svobodné rozhodnutí, jak tvořit hodnoty a přispěl by tak k rozvoji zdravého soutěžení⁹.

---

⁷⁾ viz. pozn. 1

⁸⁾ podle „Man muss radikal denken und schrittweise handeln.“ (Musíme myslet radikálně a jednat postupně), interview s Hardorpem, Benediktem a Wernerem, Göttem W., Bankspiegel, sešit 196, 2006

⁹⁾ viz. pozn. 1

Svobodný společenský řád místo sociálně-státní berličky

Na otázce nepodmíněného základního příjmu se – na rozdíl od odlišně znějících prohlášení a ujišťování – projeví, zda se stát chová spíš coby nadřízený orgán, anebo zda bere požadavek svobody a vlastní zodpovědnosti občanů vážně, a je ochotný ji mimo jiné umožnit prostřednictvím funkčního hospodářského systému. V současné době se diskutuje o mnohých alternativách. Ty však budou při narůstající produktivitě hospodářství držet občana stále více na sociálně-státní uzdě, namísto aby mu přiznaly základní příjem a tím i jeho společenskou svobodu a uvedly tak v realitu svobodný společenský řád.

Svoboda znamená vždy svobodu v tom, jak si rozvrhneme svůj vlastní čas, tedy čas svého vlastního života. V národohospodářském měřítku by to v případě snížení závislé a řízené zaměstnanosti také znamenalo: více času na vykonávání činností dle vlastního uvážení.

Opět bude možné zaplatit práci s lidmi a péči lidem věnovanou.

Pokud si lidé budou moci hledat pracovní místa, která pro ně budou mít smysl a zároveň budou mít prvotní finanční zabezpečení, vytvoří se velký potenciál pro práci s lidmi v oblasti péče, zdravotnictví, kultury a vzdělání. Tuto práci bude možné lépe zaplatit. Při pohledu na naše domovy důchodců, školky nebo nemocnice vidíme, že práce je tu dostatek. V našem systému se však zdá, že sociální pracovníci, pečovatelský personál, vychovatelé a učitelé již nejsou za svou práci dostatečně placeni.

Současná nezaměstnanost navíc vytváří další problémy, jakými jsou například nemoci, beznaděj, kriminalita a také snadná manipulovatelnost. Takto postižení lidé potřebují další intenzivní péči a pomoc. Tento druh „kulturní práce“ však nelze automatizovat, ale je třeba ji dále individuálně rozvíjet a pečovat o ni a to tím intenzivněji, čím více automatizované práce přebírají stroje, roboti a počítače. To je jedním z hlavních úkolů v našem evropském prostředí. Základní příjem by navíc otevřel velké pole možností neplacených aktivit a společensko-politického působení ve veřejných otázkách. To by se opět pozitivně projevilo na vývoji společnosti.

Jak je možné financovat základní příjem?

K financování základního příjmu v nastíněné formě a pro všechny občany, existují dvě cesty, které lze navzájem i kombinovat.

Současná sociální pomoc by se přetvořila v základní příjem.

Jednou cestou je shrnutí pokud možno všech současných sociálních dávek do jednoho jediného základního příjmu. Momentálně se ročně vyplácí 720 miliard EUR prostřednictvím sociálních dávek (transferů) ve formě příplatků důchodovým pojišťovnám, příspěvků na děti a na bydlení, podpory v nezaměstnanosti, podpory při studiu, osvobození od daní, dota-

ce apod. Tyto peníze by již dnes stačily na zabezpečení všech občanů ve výši existenčního minima. Pokud by se zrušily veškeré dosavadní dávky sociální pomoci, tato částka by tedy již byla k dispozici a mohl by se z ní platit základní příjem.

Druhá cesta, vyplývající z té první, spočívá v zásadní změně daňového systému. Naše současná forma výběru daní z příjmu a ze zisku, která se zakládá hlavně na nominálních (peněžních) veličinách, pochází z dob, kdy většina lidstva žila ještě v naturálním samozásobování. V takovém druhu společnosti a hospodářství státu nezbyvá, než zdanit občana u jeho zdrojů příjmu. Dnes se však náš hospodářský život stále výrazněji ubírá cestou poskytování vzájemných služeb a vyznačuje se vysokou interakcí a transakcí, kde jedinec již téměř vůbec, nebo pouze v nepatrné míře, konzumuje to, co sám vyprodukoval a téměř výlučně tvoří pro druhé. V tomto prostředí se náš systém stává zastaralým, nepřiměřeným době.

Jako spotřebitel bychom měli mít zájem na tom, aby ten, kdo pro nás vytváří výkony, to také mohl pokud možno nerušeně činit. Očividně se tendence vývoje našich daňových příjmů podle způsobu jejich vybírání ubírá stále více správným směrem a to směrem k vyššímu zdanění spotřeby (zvyšování daně z přidané hodnoty). Kde jinde by se také braly prostředky, když daňová základna abstraktně definovaných zdrojů z daní z příjmu a ze zisku se neustále zmenšuje a příjmy rozpočtu se musí stále ve větší míře používat na podporu stoupajícího počtu nezaměstnaných? Restrukturalizace daňového systému na daňový systém založený na spotřebě by byla realizovatelná postupným snížením daní z příjmu při současném zvyšování spotřebních daní – daně z přidané hodnoty je jednou z nich. Shrňme-li to:

Nebude již zdaněné podávání výkonů, nýbrž spotřeba.

To je také výraz přechodu samozásobitelské společnosti na společnost, jejíž členové se zásobují navzájem¹⁰.

Co se týče výlučného zdanění konzumu, hodně lidí se ptá, zda je to spravedlivé. Kdo si může z finančního hlediska více dovolit, bude sice více konzumovat, za svou osobní spotřebu však bude muset v poměru ke svému příjmu zaplatit menší procentuální podíl než ten, kdo je méně zámožný. Přesto svou vyšší spotřebou ponese vyšší daňové zatížení.

Aby bylo zdanění sociálně únosnější, bylo by možné ještě více rozšířit rozlišení daňových sazeb. V Německu je například standardní DPH 16 % a na potraviny 7%. Na určité spotřební zboží a luxusní výrobky by bylo možné uplatnit vyšší daně, stejně jako je tomu momentálně například v Rakousku. Pokud bychom DPH sjednotili – jako to udělali například v Dánsku a ve Švédsku (současná sazba DPH 25%! – museli bychom (a o tom se také diskutuje) pracovat s podmíněnými přírážkami k základnímu příjmu (např. v případě postižení). Spravedlivé by bylo již to, že částka spotřební daně by stoupala úměrně s konzumovaným množstvím, takže zámožnější by tak přispívali úměrně vyššími daněmi. Základní příjem by se však vyplácel na hlavu, čímž by se výrazně pomohlo především rodinám s dětmi.

---

¹⁰⁾ Werner, Götz, citováno podle „Leitern in die Zukunft“ (Ideály vedoucí do budoucnosti), Das Goetheanum, č. 11, 2006

Je zřejmé, že peněžní toky, potřebné k vyplácení základního příjmu, již proudí. Pokud by příjmy ze spotřebních daní v Německu neproudily bezprostředně do celkového státního rozpočtu a mohly by se použít k financování nepodmíněného základního příjmu, mohly by se o tuto částku (na osobu) zároveň snížit stávající příjmy jednotlivců – mzdy, platy a státní dávky.

Dlouhodobě by se mohly zrušit všechny ostatní daně kromě daně spotřební (nejznámější variantou spotřební daně je DPH).¹¹

Hospodářské důsledky základního příjmu

Substituční účinek základního příjmu by měl za následek především dva směry vývoje.

Mzdové náklady. Za prvé by mohly klesnout mzdové náklady, které se díky stávajícím podmínkám trhu dále promítají na (konečného platícího) zákazníka. Znamená to, že netto ceny (ceny bez DPH), které jsou rozhodující pro export, by se ve zhruba stejném rozsahu snížily.

Kupní síla. Zvýšené zdanění spotřeby by ve výsledku vedlo k přibližně konstantní hladině cen pro konečné spotřebitele. Vyplácením základního příjmu by došlo k vyrovnání snížených mezd a platů zaměstnanců. Kupní síla by tak zůstala zachovaná v úplné míře a v osobní sféře by již nebyla krácená žádnými dalšími daněmi. Došlo by k rozšíření osobního prostoru jednotlivce. Díky základnímu příjmu by došlo k alespoň částečné realizaci oddělení práce od příjmu, o které usiloval také Rudolf Steiner.

Zjednodušení správy veřejného vlastnictví. Existující dávky občanům – ve formě důchodů, rent, přídávků na děti anebo odměn svým zaměstnancům, politikům a úředníkům – by stát mohl spojit se „státní kvótou“ (odváděné daně a příspěvky na sociální zabezpečení), zvýšenou o základní příjem. Celkové daňové zatížení by se nezvýšilo, došlo by však k podstatnému snížení správních nákladů.

Zvyšování spotřebních daní je pouze důsledek vynikajícího hospodářského vývoje naší společnosti, které je doprovázené rostoucím přerozdělováním příjmů. Není to tedy nic, čeho bychom se museli obávat. Jedná se o snahu změnit systém vybírání daní tak, aby neměl *negativní dopad na zdroje příjmů**. Zároveň by se mohly také snížit a nakonec zcela odbourat daně z podnikání. To se jeví jako velice žádoucí, jelikož podniky zahrnují veškeré daně přímo do prodejní ceny svých výrobků (tj. podniky sice daně odvádějí, ale platí je konečný spotřebitel)¹². V cenách výrobků však není vysoký podíl těchto daní přímo rozpoznatelný. Čistá cena dále obsahuje mzdy zaměstnanců, zisky podniku, platby úroků a všech předchozích výkonů jiných podniků. Toto vše nakonec zaplatí konečný spotřebitel.

---

¹¹⁾ *k navržené reformě daňového systému* Hardorp, Benediktus, „14 Thesen zur Reform des Steuerwesens“ (14 tezí k reformě daňového systému), (www.unternimm-die-zukunft.de/AusgewählteTexte), nebo „Das Steuerwesen auf dem Hintergrund der inneren Entwicklung des Menschen“ (Daňový systém na pozadí vnitřního vývoje člověka), *Das Goetheanum*, č. 20/21, 2005

* „Vybírání daní neutrální vůči zdrojům“ pan Werner vysvětluje také obrazem, že není správné ze stromu trhat pupeny či květy, když mohou být trhány až plody.

¹²⁾ viz. pozn. 1, srovnej např. Werner, Götz, „Radikalreform statt Banalreformen“ (Radikální reforma místo banálních reform) v časopisu „A tempo“, 11/2005 (<http://www.unternimm-die-zukunft.de>)

Německo by se mohlo stát „investičním a pracovním rájem“.¹³

Jaké důsledky má na podnikatelský sektor takto působící základní příjem? Německo by se stalo díky restrukturalizaci daňového systému „daňovou a investiční oázou“. Snížení čistých cen (viz výše) by podpořilo vývoz. Dnes do zahraničí v cenách zboží exportujeme i naše poměrně vysoké sociální náklady. Znamená to, že na financování našich sociálních dávek se spolupodílí také země třetího světa. Z hlediska globalizace je to nespravedlivé.

Nízkými mzdovými náklady by se Německo opět stalo atraktivní pro zahraniční investory. S nesrovnatelně nízkými daněmi a sociálními náklady kalkulující konkurence ze zemí s levnou pracovní silou, ve kterých se spolufinancuje méně infrastruktury, sociálních výkonů, kultury a ochrany životního prostředí, by byla zatížená našimi vyššími vyrovnávacími daněmi z přidané hodnoty, což by zároveň zvýšilo poptávku po tuzemských výrobcích.

Současná přemrštěně přísná regulace pracovního trhu v oblasti pracovního práva a ochrany zaměstnanců by se stala zbytečnou. Vznikl by prostor pro flexibilní práci na základě individuálních smluv. Bylo by možné, podstatně zredukovat obrovský aparát finančních úřadů a daňových poradců. Práce na černo by se stala historickým jevem¹⁴.

Lidé by měli menší obavy z budoucnosti a necítili by tak velkou potřebu spořit a zabezpečovat se „na horší časy“. Bylo by tak k dispozici více peněz na konzum. Důsledkem by byla větší svoboda jednotlivce, podněcující k organizaci vlastního života a zodpovědnosti za něj. Člověk by stále více vyhledával takové pracovní úkoly, které by považoval za smysluplné a vykonávaná práce by tak stále větší měrou odpovídala vlastním záměrům. Práce by se tak stávala autentičtější a efektivnější. Vytvořil by se větší potenciál pro placenou práci v oblasti kultury, vzdělávání a ve zdravotnictví (práce přímo pro druhého člověka a péče o něj). Rovněž by to byl obrovský impuls pro vědu a výzkum i podnikatelskou iniciativu.

Nepodmíněný základní příjem by překonal dnešní protiklady vysokých příjmů, stoupající produktivity a nízkých mezd.

---

¹³⁾ viz. pozn. 4

¹⁴⁾ viz. pozn. 1

Existují alternativy základního příjmu?

Co to jsou alternativy? Chceme se vrátit zpět do doby nízké produktivity? Možná to zní zvláštně, ale volání po vytvoření levných pracovních míst, po přijetí přijatelné práce – zde se však musíme zeptat, pro koho přijatelné? – a po vzniku sektorů nedostatečně placené práce ve svém důsledku přesně toto navrhuji. Stejně tak by výzva podnikům, aby tolik neškrtyly*, znamenala zvýšení zaměstnanosti na úkor produktivity¹⁵. Při pohledu na absurditu některých opatření na zvýšení zaměstnanosti, kdy se i ty nejnesmyslnější činnosti ospravedlňují jako „cvičení a příprava na řádnou práci“, snad už nikdo nepochybuje o vodění občana na provázku a o současném návratu k nízké produktivitě. To tedy nemá žádnou budoucnost.

Budoucnost demokracie sází na svobodné občany. Společnost a stát, kterému nejde o pouhé přeložení břímě zodpovědnosti na občana, a myslí to se svobodou vážně, nemůže zavírat oči před možností základního příjmu. Tím spíše v hospodářském systému s tak silnou vazbou času na peníze, jako je ten náš. Právě v současnosti je, díky naší vysoké produktivitě, šance získat tuto svobodu vyšší než kdy dříve. Měli bychom ji tedy využít!

---

* „mit stumpferem Bleistift rechnen“ znamená „nepočítat ostrou tužkou“. Tato výzva znamená, aby podniky při úsporných škrtech vždy viděly lidi a ne čísla, aby věděli, že „škrtnutím“ deseti pracovních míst, nebylo škrtnuto číslo 10, ale deset lidí bylo připraveno o obživu.

¹⁵⁾ Thielemann, Ulrich, „Mit stumpferem Bleistift rechnen“ (Nepočítat ostrou tužkou), rozhovory v novinách Süddeutsche Zeitung, č. 10/11/12. duben 2004

O autorovi

Prof. Götz W. Werner, narozený 1944. Po střední obchodní škole se vyučil drogistou a dále se vzdělával v různých obchodních podnicích, spolupracoval v drogistickém podniku svých rodičů a v dalších drogeriích. Roku 1973 se osamostatnil, otevřel první obchod dm-drogerie v Karlsruhe, který má v současnosti cca 1650 filiálek v osmi zemích Evropy. Spolkový svaz německých poradců v podnikání BDU e.V. mu propůjčil titul Manager Award 2005/2006. Působí jako profesor na universitě v Karlsruhe, vedoucí institutu pro podnikání („Institut für Entrepreneurship“) a věnuje se veřejné přednáškové činnosti.

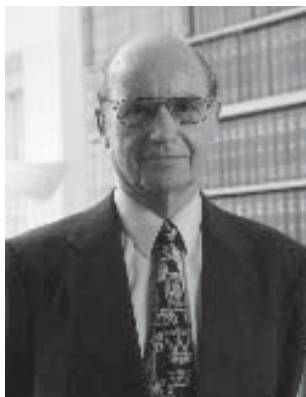
Cesta k nepodmíněnému základnímu příjmu:

Ve své podstatě může obsahovat následující kroky:

- 1) Všechny stávající dávky sociální pomoci a ostatní státní podpora se v rámci právních možností shrnou do jednoho výkonu, do základního příjmu.
- 2) Ten bude zajištěný – popř. odstupňovaný podle věku – pro každého, kdo žije jako občan v tuzemsku, a to nepodmíněně, bez žádného dalšího KDYŽ nebo ALE.
- 3) Financovat se bude jakožto lidské právo a výkon práva ústavního z všeobecných daňových příjmů.
- 4) V globalizovaném světovém hospodářství se však daně musí vybírat především bez dopadu na zdravou soutěživost a musí podporovat výkony.
- 5) Dnes již poslední podmínku splňuje například mezinárodně uznávaná daň z přidané hodnoty. Nechává podnikatelský proces tvorby hodnot – včetně jeho investic – nezdaněný. Daň z přidané hodnoty nekrátí podávání výkonů a týká se teprve přechodu hotových výkonů do spotřeby (= soukromé odvody za spotřebu). Export a import nezatěžuje daní stejně jako tuzemské výrobky.

- 6) Výběr daní se změní postupně, ale pokud možno beze zbytku ze stávajícího systému nominálního zdanění příjmů nebo zisků na zdanění spotřeby (výměr daně pak vychází z individuálního reálného příjmu). Prvně uvedené daně nakonec zcela zaniknou.
- 7) Odstupňováním daňových sazeb je možné přizpůsobit daň z přidané hodnoty z hlediska sociální potřeby. To je v Německu a dalších evropských zemích dnes již běžně používaný nástroj. Jednotná sazba daně (např. ve Skandinávii 25%) na druhé straně vyvolává nutnost vyrovnávajících sociálních opatření (diferenciace nebo přírůžky k základnímu příjmu).
- 8) Nepodmíněný základní příjem pro všechny občany, financovaný z daňových prostředků, vytváří možnost osobní svobodné volby v profesní práci a usnadňuje financování kulturních a společensko-hospodářských aktivit, kterých je v současnosti nedostatek. Veškeré další příjmy mohou zůstat osvobozené od odvodů a daní, protože občané odevzdávají svůj příspěvek do daňové pokladny pro veřejné úkoly prostřednictvím svých výdajů za spotřebu. Z hlediska sociálně právního tedy pak již neexistuje žádná „práce na černo“.
- 9) Finanční prostředky na vyplácení základního příjmu vycházejí z prostředků stávajícího systému dávek v sociální a daňově-právní oblasti, které jsou již dnes k dispozici. Tyto výkony se pak postupně v měřítku vznikajícího sociálního konsensu zvyšují a vyplní tak dnešní mezery v otázce oprávněnosti nároku.
- 10) Základní příjem a změna daňového systému vytváří prostor pro iniciativu a lidskou podporu, takže lze očekávat celospolečenský nárůst blahobytu. Základní příjem s jeho novými úkoly financování lze změnit na samonosné sociálně-ekonomické dění, jen budou-li to občané chtít.

O autorovi

Dr. Benediktus Hardorp, narozený 1928. Auditor a daňový poradce v Mannheimu. Četné publikace z oblasti daňového práva, peněžnictví, ekonomického vzdělávání, pedagogických a anthroposofických témat. Dlouholetý člen správní rady Institutu auditorů a člen představenstva Komory daňových poradců v Karlsruhe/Nordbaden. Dobrovolně činný v oblasti waldorfských škol.

Literatura/Adresy:

Werner, Götz W., „Ein Grund für die Zukunft: das Grundeinkommen. Interviews und Reaktionen“, 2. vydání, Stuttgart 2006

Werner, Götz W., „Wer nicht arbeitet, soll trotzdem essen!“, interview v: Handelsblatt, 5.10.2005 (www.unterschied-zukunft.de)

Hardorp, Benediktus, „Steuern reformieren heißt neu teilen lernen“, časopis „A tempo“, 9/2003 (www.unterschied-zukunft.de)

Řada: „Zukunft der Arbeit“ v „A tempo“, 2006, sešit 1 ff., na internetu:
[http:// www.unterschied-zukunft.de/index.php?id=55#atempo](http://www.unterschied-zukunft.de/index.php?id=55#atempo)

Řada: „Soziale Innovation“, „brandeins“, 2006, sešit 1 ff., na internetu:
[http:// www.unterschied-zukunft.de/index.php?id=55#brandeins](http://www.unterschied-zukunft.de/index.php?id=55#brandeins)

www.unterschied-zukunft.de

www.hardorp-schriften.de

www.archiv-grundeinkommen.de